

Motion till riksdagen

1989/90:Ub313

av Berit Oscarsson m.fl. (s)

Bidraget till studieförbund, m.m.

I budgetpropositionen om vuxenutbildningen anføres att den snabba utvecklingen mot ett mera kompetenskrävande och kunskapsintensivt arbetsliv utan tvekan kommer att skärpa anspråken på vuxenutbildningen. Vidare att i ett arbetsliv och i ett samhälle där kunskaper och utbildning blir allt viktigare kommer de strategiska investeringarna att bestå i det som många ännu inte vant sig vid att betrakta som investeringar – nämligen människors kunskaper och erfarenheter.

Det är därför glädjande att regeringen återkommer under 1991 med förslag till strategi för vuxenutbildningen på kort och lång sikt.

Bidragen till studieförbunden har urholkats kraftigt under 1980-talet. Det reala värdet av statsbidraget till studiecirkelverksamheten har minskat med 25 %.

Bidragen till den kommunala vuxenutbildningen har under motsvarande tid ökat kraftigt. I budgetpropositionen 1990/91 föreslås bidraget till den kommunala vuxenutbildningen öka med ytterligare 410 miljoner kronor, en ökning med mer än 33 %.

För studieförbunden föreslås höjningar i form av prisomräkning med drygt 46 miljoner kronor, eller 4 %.

Motivet till den stora ökningen av statsbidraget till den kommunala vuxenutbildningen framgår inte av budgetpropositionen men beror på ökat bidrag till de kraftigt höjda lärarlönerna.

Statsbidrag till studiecirkelverksamheten utgår i form av ett högre och ett lägre schablonbidrag. Det högre schablonbidraget avses utgå till den verksamhet som studieförbunden bedriver med cirkelledare som har avtalsreglerade arvoden. Den utgör ca två tredjedelar av verksamheten. Det lägre schablonbidraget avses täcka kostnader för cirklar inom medlemsorganisationerna, som genomförs utan att cirkelledarna tar ut arvoden.

Enligt budgetpropositionen föreslås det högre schablonbidraget öka från 103 till 108 kronor per studietimme. Det lägre schablonbidraget föreslås utgå med oförändrat belopp, 30 kronor per studietimme.

Det föreslagna höjningen av statsbidraget kommer inte att täcka studieförbundens ökade kostnader för cirkelverksamheten. Den urholkning av statsbidragets värde som pågått under hela 80-talet kommer därmed att fortsätta.

Studieförbunden har under en lång följd av år haft stora svårigheter att

tillgodose de fackliga organisationernas krav på höjda arvoden till de objekts- och tillsvidareanställda cirkelledarna. Den nu föreslagna statsbidragshöjningen kommer inte att medge några höjningar av de avtalsreglerade cirkelledararvodena, vilket kommer framförallt vid en jämförelse med löne- och bidragsutvecklingen inom den kommunala vuxenutbildningen att bidra till stora svårigheter att nå en uppgörelse mellan studieförbunden och de fackliga organisationerna i kommande avtalsförhandlingar.

Trots omfattande rationaliseringar, personalinskränkningar och utökade ideella insatser inom studieförbunden under senare år redovisar fortfarande en tredjedel av studieförbundsavdelningarna ett underskott i sin studiecirkel- och kulturverksamhet. Genom en fortsatt urholkning av statsbidragen förvärras de ekonomiska problemen och studieförbunden kommer inte att kunna leva upp till sina folkbildningsmål.

Beroende på den ekonomiska situationen har studieförbunden tvingats höja sina deltagaravgifter kraftigt under senare år. Ytterligare höjningar kommer att äventyra ett av de mera grundläggande folkbildningsmålen, att nå utbildningsmässigt eller kulturellt eftersatta grupper.

En fortsatt negativ ekonomisk utveckling kan också äventyra studieförbundens strävanden att höja kvaliteten i verksamheten.

Ett inslag i ambitionen att höja kvaliteten i verksamheten och minska strävandena till volymmässiga ökningar, som är inbyggda i nuvarande "ackordsbaserade" bidragssystem, var den frysning av antalet studietimmar med högre schablonbidrag under en treårsperiod, som beslutades av riksdagen vid behandlingen av 1989/90 års budgetproposition. Studieförbunden accepterade denna frysning i avvaktan på ett kommande bidragssystem, under förutsättning att ersättningen per timme höjdes så att det möjliggjorde en återhämtning i ekonomiskt hänseende och kvalitetsmässiga satsningar. Frysningen av antalet studietimmar kvarstår i årets budgetproposition medan den förväntade höjningen av ersättningen per studietimme i stort sett uteblivit. Den föreslagna höjningen täcker inte ens hälften av förväntad inflationsökning och medger varken rimliga ökningar av löner och arvoden för ledare verksamma i studieförbundens cirkel- och kulturverksamhet eller satsningar på kvalitetshöjande åtgärder, t.ex. i det pedagogiska utvecklingsarbetet eller i en uppsökande verksamhet.

I skatteutskottets betänkande 1988/89:33 om den särskilda vinstskatten påpekade utskottet att utbildningsinsatserna fördelar sig mycket ojämnt mellan olika grupper av anställda. Det är de redan välutbildade som i första hand erbjuds personalutbildning, medan de med kortaste utbildningen får färre möjligheter till personalutbildning. Mot den bakgrunden menade utskottet att det finns skäl till att någon del av de medel som den särskilda vinstskatten inbringar används för utbildning av kortutbildade vuxna.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av stödet till vuxenutbildning.

Stockholm den 24 januari 1990

Mot. 1989/90

Ub313

Berit Oscarsson (s)

Sylvia Pettersson (s)

Nils Nordh (s)

Anders Nilsson (s)